Ч. 158. Чернівцї, пятниця дня 19. (31.) липня 1896. Рочник XII.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА

на „Буковину" виносить
на цїлий рік 10 зр. — кр.
на чверть року 2 „ 50 „
місячно . . . . 1 „ — „
для заграницї 20 рублїв або 40 франків.

Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернївцях, ул. головна ч. 17.

ВИХОДИТЬ

щодня кромі недїль і руских сьвят о год. 5. по пол.

Редакция і Адмінїстрация „Буковини" находить ся в Чернївцях (ул. Петровича ч. 2.)

Оголошеня приймає ся за оплатою 6 кр. від стрічки; а в „Надісланім" по 10 кр. від стрічки.

Ґерманїзация на Буковинї.

В буковиньскій пресї почала ся знов суперечка на тему стару, але вічно живу і пекучу, а то на тему ґерманїзациї. Почали ту суперечку Buk. Nachrichten і Gazeta Polska. Нїмцї нарікають, що нїмецка культура на Буковинї не поступає так, як би они собі того бажали, а иньші народи очивидно тому мусять бути раді, особливо тому, що Нїмцям не так іде о їх культуру, против котрої нїхто нїчо не має, як більше о ґерманїзацию краю. Gazeta Polska написала:

„Смуток і журба обнимають уми Нїмцїв на Буковинї. Їх лїберальний орґан „Bukowiner Nachrichten", ударив в тон лїризму, котрий звучить як пісня обманчивої надії, як передсмертний лебединий сьпів. Автор статї „Buk. Nachr." розглядає ся по улицях міста, по виднокрузї цїлого краю і зітхає з болем, бо всюда видить упадок „нїмецкої культурної роботи в чужих краях..." Нїмецка культура, котрої вінцем мав бути унїверситет, оснований в Чернівцях в р. 1875 — та „кріпость науки на далекім всходї" — культура та не принимає ся, не розвиває ся, не може вибороти навіть медициньского факультету і єсть ледви — Halbcultur. Розуміє ся, завинило тут передовсїм центральне правительство, що не дбає о Буковину, але завинили також і другі люди... „Коли і в який спосіб дасть усунутись та половинність культури — кличе опечалений автор — то поки-що трудно передвидїти".

Після погляду лїберальних Нїмцїв розуміємо байронїзм автора. Своєю статею порушив він питане для культуртреґерів германїзму дуже немиле. Нїмецка культура, котру без найменьшої причини накинено Буковинї, дїйсно близька упадку і нехай примирить ся з думкою, про упадок сей буде що раз наперед поступати. Штучна прикривка мусить відпасти від здорового орґанїзму населеня, котре уже самосьвідоме, хоче жити своїм житем і хоче мати власну, национальну культуру. Можна було передвидїти, що ґерманїзацийна робота не запустить і в Буковинї корений, як не запустила в других ненїмецких народностях. Етично і конституцийно єсть она насильством над народностями краю, в практичнім відношеню тратить з кождим днем що раз більше на своїй вартости. З хвилею, в котрій языки румуньский і руский загортають для себе що раз ширші права горожаньства в школї, урядах і в публичнім житю — підстава істнованя нїмецкого унїверситету в Чернівцях стає ся що раз більше слабою. Де найдуть хлїб ті нїмецкі кандидати на урядників і учителїв, котрі не знають краєвих языків в пору, коли населене голосно жадає і вже виборює собі свої національні права? Автор жадає розширеня унїверситету заведенем медициньского факультету. Ми пригадуємо, що перед кількома лїтами предложили професори того унїверситету цїлком противний проєкт, а іменно, щоби упадаючий унїверситет цїлком скасувати. Одна лиш ґерманїзаторска амбіция довела, що так не стало ся, а допомогла їм до того полїтика автохтонів, котрі були за задержанем сего заведеня, бо надїяли ся, що з часом удасть ся его перетворити на румуньский або руский унїверситет. Для тої то умираючої кріпости ґерманїзму захочує автор ще медициньского факультету, хотяй в Буковинї медиків уже так много, що йдуть за хлїбом, куда можуть.

Смуток і журба обнимають Нїмцїв: так мстить ся кривда нанесена населеню. Дивувати ся треба, що автор не може передвидїти, коли скінчить ся та половинність нїмецкої культури. До того не треба бути пророком. Скоро скріпить ся народна сьвідомість кождої народности, заселяючої той край, народности ті мусять подати собі руки, щоби ґерманїзму подякувати за непрошену опіку і за чужу Halbcultur. Мінуту ту передчуває вже може автор, але не хоче знати, що она уже недалека."

О тій ґерманїзациї на Буковинї говорило ся і писало ся нераз дуже богато. Доки йде о вичислюване шкід від ґерманїзациї, доти говорить ся і пише ся гладко; але коли питане зійде на практичну дорогу, яку мову має ся завести яко урядову на Буковинї замісць нїмецкої, то тут

---

43)

ЦАРІВНА.

Оповіданє

Ольги Кобилянської.

—

(Дальше).

„На вашім місци я не робив би собі нїчого з того!" сказав Орядин. „Жив би собі після вподоби. Що мене чиїсь погляди обходять?"

„Я собі навіть так думаю" відповіла она згорда. „Я не привикла жити мов на шнурку. В нас уживають жінки иньшої свободи, роблять, що хотять. В нас і не дивує то нїкого, коли чоловік з жінкою розводить ся, а тут..."

Послїдні слова сказала з лютостию, неначе-б хотїла розвести ся з своїм чоловіком, а люди „дивують ся" і те здержує єї від розводу.

„Так, так," звернула ся до мене і до Оксани. „Ви иньшого житя не знаєте. Ви не знаєте, що то значить свобода. Нераз як зайду ту, до одної з моїх кількох знакомих, то менї аж волос на голові дубом стає. Жінки і варуть самі і прятають в хатї і шиють і бавлять дїтий і вчуть ся — все нараз! А коли який мужчина вступить в хату, то втїкають, як би на них налетїв самий нечистий. А вже забавляти ся з мужчинами, то — вай дї мінї ші дї мінї!*) І похитуючи жалїсно головою, розсьміяла ся. „Нї, я дякую за таке житє!"

Нараз звернула ся до Орядина.

„Чого дивите ся так на мене?" І при тих словах вдивила ся на него сама ожидаючим поглядом.

„Чи я дивив ся?"

„Розуміє ся!" Она говорила в симпатичнім, а заразом роздражнюючім тонї. „Лучше скрутїть менї циґаретку і оповіджте що небудь інтересне. На те я й прийшла сюди. Чи ви не Румун?" спитала его, хоч добре знала, що він Русин.

„Нї."

„Ну, я думала, що ви Румун, бо ви такі смагляві."

Він усьміхнув ся і сказав, що „Русин".

Ах так! Москалїв она знає, але Русинів нї, хоть знає, що Русини мають прекрасні піснї. До них до Молдави заходять Русини з Буковини на роботу, а она, пробуваючи нераз в лїтї на селї, мала нагоду чути, як сьпівають, звичайно гуртом, при роботї. Від одної молодицї, що вміла дуже добре по румуньски, навчила ся щось трохи пісень. Она зараз засьпіває деякі, нехай він послухає: і не надумуючись довго почала півголосом:

„Задзвенїло, загудїло на паньскій долинї,
Пішов голос по-під колос, по всїй Буковинї..."

А відтак перервала і сказала: „Нї, сеї не знаю добре, але одну веселу знаю добре, бо она дуже мене розсьмішує." І схиливши кокетливо голову в бік, почала:

„Ти до мене не ходи, нехороший враже,
Я за тебе не піду, бо мати не каже.
Ти до мене не ходи, не псуй собі ночи,
Я за тебе не піду, бо ми ся не хоче.
Ти до мене не ходи, не псуй собі гроший,
Я за тебе не піду, бо ти не хороший.
Ти до мене не ходи, я тобі не рівна,
Ти простого хлопа син, а я деканівна!"

Так сьпівала она, перериваючи пісеньку веселим сьміхом, а опісля забалакала знов про щось иньше, а балакаючи задавала питаня, на котрі не жадала відповіди. При тім грала ся своїми коралями, мов дитина, а курила тютюн як Турок.

Я заняла ся самоваром. Она була так напудрована, а уста були в неї такіназвичайно червоні, що я встидала ся за ню.

„Чому варите заєдно самі чай?" спитала в мене нараз. „Чому не заставляєте до того своєї старої Домки? Гу, який се страхопуд!" додала нїби жахаючись. „Дивить ся на мене так дивно, що менї насуває ся иподї думка, що вибила би мене, коли-б мала яке право до мене!"

„Я люблю то сама робити" — відповіла я їй спокійно, не звертаючи увагу на єї послїдні слова. „Се не трудна робота. Крім того не хочу старої жінки за надто трудити, она й без того обслугує мене більше, нїж повинна за свою

*) По волоски: „Ой, лишенько моє!" або: „Горе менї!"

рівні претенсиї зголошують зараз Русини і Волохи — і виходить справа така крута, що єї одним помахом пера не рішити. Коли мова урядова в якімсь краю має бути лише одна (так як польска в Галичині), то очивидно на Буковині мовою такою мала би бути або руска або волоска. Рускої не схотять Волохи, волоскої не схочемо ми, тому що Волохи Русинам десять раз страшнійші, як Німці. Волохи мають тут свої села, мають чверть міліона народу, мають притім до крайности нетолерантну інтелїґенцию, — таких панів мати над собою нїхто не схоче. Волохи-ж знов за сильні, аби на місце нїмецкої мови допустили руску. Утраквізм такий, що уряди уживали би і рускої і волоскої мови рівнорядно, як небудь був би найсправедливійший, але на тепер майже немислимий, бо за трудний до переведеня. Таким чином бодай до часу урядова нїмецка мова на Буковині мусить бути *malum necessarium*, а від Німців можна лише жадати, аби знали найти ріжницю між ширенем нїмецкої культури а ґерманїзациєю поза урядами.

Минувшої сесиї соймової виказав ґр. Ґоес на підставі статистичних даних, що знанє одної з краєвих мов, чи рускої чи волоскої, єсть у буковиньских урядників майже правилом. До того буковиньске правительство остатними часами зобовязало своїх урядників, що мусять знати кромі нїмецкої мови одну з краєвих мов, і урядники справдї вчили ся їх. (Під тим взглядом галицкі Поляки зовсїм не дають Русинам більше, як тутешні Німцї, а противно знанє рускої мови єсть у них рідкостию). Самі-ж обставини буковиньского житя певно не доведуть до того, що пів міліона населеня навчить ся нїмецкої мови, лише спонукають кількадесять тисяч Німців, а особливо тих з них, що жиють з Русинами або Волохами, навчити ся рускої або волоскої мови. До того-ж спонукати їх можемо лиш ми самі, жадаючи від них знаня одної з краєвих мов. Коли нарікаємо на ґерманїзацию, то мусимо, особливо ми Русини, памятати, що не лише винен Німець, котрий накидає нам свою мову, (хоч він се робить з нїмецкого патріотизму), але винні і ми, що принимаємо єї — і то принимаємо навіть яко свою товариску мову, що єсть найгіршим, а від нас лише зависимим лихом.

Виходило-б з того всего таке: Справа ся яко краєва не дозріла ще так, щоби єї можна полагодити справедливо в користь двох найбільших народів на Буковині. Явного посяганя поодиноких ґерманїзаторів на чуже добро терпіти очивидно не можна. (Ми маємо з остатних часів один такий разючий факт, про котрий пізнїйше напишемо). А прогнати нїмецку мову із своїх домів і зносин товариских — то наш обовязок, однак він залежить лише від нас самих.

НОВИНКИ.

Чернївцї, дня 30-го липня 1896.

Іменованя. При черновецкій дирекциї почти іменовано асистентами Івана Глиньского, Авґуста Райфа, Стефана Коттала, Франца Пляшкого, Віктора Мельнера в Чернївцях; Розенгека і Мокряньского в Новоселици. А практикантами іменовані Генрик Геслер, Анатоль Рожанковский, Йосиф Соневицкий, Іван Лїнденбах і Едвард Герцан.

Тов. „Руска Бесїда“ в Чернївцях взиває отсим всїх тих панів, котрі перебрали календарі на розпродаж і доси не прислали належитости щоби здали товариству як найскорше рахунок.

Черновецкі водопроводи дають мешканцям міста добру, здорову воду. Але в однім біда: маґістрат і міска рада жалують ся на марнотравство водою. Ті, що хочуть брати воду з водопроводів, дають через кілька минут воді виливати і так наражують громаду на непотрібні страти. Треба признати, що ті жалоби маґістрату суть оправдані, але чому в такім разї не мають полїцияни наказу стеречи публичних керниць? А то буває таке, що індустрийне підприємство каже собі з водопроводів великими бочками привозити воду, хоч се строго заборонено. А поліцият приглядає ся сему і тїшить ся, що вода так скоро наповняє велику бочку... Отже на кого спадає вина за такі непорядки? Впрочім вода під вербом скоро огріває ся, а люди хотять пити холодну воду і тому спускають перше теплу.

Конкурс розписаний на посаду учителя-помічника при новозаснованій школї в Давиденах-Зрубі, сторожинецкого повіта, з руском викладовою мовою. Подавати треба до 16-го серпня с. р.

Суперечка зі старостою. На нашій зеленій Буковині панують цікаві під деяким взглядом відносини. Старости є у нас головами автономічних, повітових комітетів дорогових, кандидують на послів до сойму, а одному навіть захочує ся кандидувати на посла до ради державної; урядники правительствені в чинній службі стають членами видїлу краєвого (як се було з бар. Ев. Стирчом) і т. п. Що-ж отже дивного, коли черновецкий староста забув на границї свого круга дїланя і хотїв „виручити“ заряд міста Чернівців в одній справі? У нас став ся именно такий случай: Напротив будинку краєвого правительства має член міскої ради п. Антін Бек каменицю і город, а в тім городї є дві круголнї, на котрих люди в лїтї грають часом до пізної ночи. Отже черновецке староство завізвало п. Бека до себе, аби єму поручити усуненє круголени зі свого городу. Але п. Бек не повинував ся тому завізваню в тім переконаню, що цїла ся справа не належить до круга дїланя староства, а міского маґістрату яко автономічної власти. Небавом опісля одержав п. Бек вдруге завізванє, щоби явив ся в бюрі черновецкого староства, бо в противнім разї єго скажуть привести жандармами. П. Бек, яко поважний і вирозумілий горожанин, явив ся сим разом в бюрі староства і пояснив, що повинував ся завізваню лише, аби уникнути скандалів, але що рішучо відмавляє старостству права мішати ся в справи єго реальности, бо поліцийні аґенди в нашім містї належать до міского маґістрату, і що поступованє староства уважає незаконним. Се заявленє радного Бека мало вплив, бо черновецке староство не кликало єю більше на переслух. Однак сей випадок дуже характеристичний і сьвідчить, як мало уважають старости на автономічні власти на Буковині. Се один випадок, що лучив ся в Чернівцях, а на провінциї таких випадків богато. Ба буває навіть, що старости мішають ся в родинні справи, а тимчасом в повітах панують лихварі і темнота.

Електричний трамвай в Чернівцях. Вчера вкінци наспіла вже з міністерства зелїзниць концесия на будову електричного трамваю в Чернівцях. Концесия важна від 26-го с. м. на 50 лїт; за $1\frac{1}{2}$ року має трамвай бути готовий і переданий до ужитку. Тепер нема вже жадних перепон для електричної спілки, але она мусить

платню. Привязала ся до мене Бог знає чому і вештає ся задля мене і так досить!“

„О ви!“ кликнула Румунка з якимось усьміхом, про котрий не можна було знати, чи він добрий чи злий. „Ви не знаєте, що з такими людьми не варто бути добрим? Мужик все мужиком!“

„Ну, се річ погляду.“

„Ах, що там річ погляду! — Коли хто вже раз слугою, то нехай обслугує, а коли хто вже раз паном, то най панує. Се також щось „Боже“ у вас, чого я не терплю. У нас инакше; бодай я не журила би ся много такою старою квіткою. Apropos,“ додала пустотливо, „чи не вміє она припадком ворожити?“

„Не знаю. Не питала в неї нїколи про те.“

„Бо, бачите, в неї уста все затяті і аж викривлені, чоло зморщене, погляд мрачний. О, панно Верковичівно, она мусить занимати ся вороженем!“

„Я би сего не сказала!“ відповіла я, „але знаю, що она змінила ся, як сама оповідала, від часу, коли стратила своїх двох синів в страшний спосіб. Старшого, котрий був чемний і добрий, гординя своїх родичів, застрілив молодший, вже змалку лихий. Сидів довго, довго в арештї, а она, щоби спасти хоть того уратувати — не вірила, бідна, що се справдї рідний брат зробив — крутила в суді, куди єї також покликували, говорила неправду, і за то також покутувала. По менї мороз проходив, коли розповідала менї се. Тепер чоловік єї лежить у шпитали, а она ходить на роботу і з того удержує ся. Тому в неї погляд мрачний, і тому може пригадує вам відьму?“

„Се ще і траґічне“, замітила Румунка, а по якійсь хвилинї задуми сказала: „В нас то хоть ворожка розважить чоловіка, коли єму нудно, а тут!“

Она звернула ся до Орядина і попросила єго защіпнути їй бранзолєтку на правій руці, котра в тій хвили розімкнула ся. Притім сперла свою гарну, білу, перстенями украшену руку на єго колїно, і незважаючи на те, що він, защіпивши бранзолєтку, взяв єї руку в свою долоню, і нїби дивив ся на якийсь перстень, говорила далї: „В нас майже кожда селянка вміє ворожити. Нераз ідеш і подиблеш кусник якої шмати, або що небудь иньше, то сам не знаєш, яким чином спинилоєь тобі під ногами, і чому? О, в нас розуміють ся на ворожбі — comme il faut!“

Я усьміхнула ся.

„Не сьмійте ся, нї!“ говорила она зовсім поважно. „Впрочім ви переконаєте ся о тім самі; ми поїдемо конче на село!“ Тут звернула ся живо до Орядина і Оксани, і заявила їм, що з поворотом до Румунії забере мене з собою. „Се добра думка в мене, неправда-ж?“

„О, певно!“ відповів з поспіхом Орядин. „Панна Верковичівна забавила би ся там, повеселїйшала, і прийшла би до сили по послїдних напруженях.“

„Ще й як би прийшла до сили!“ І з тими словами Румунка розсьміяла ся. „Она віддасть ся там, пане Орядин! Я вишукаю їй там якусь партию, якого гарного боярина і той вибє їй всї книжки з голови. Хто-ж бо бачив щось подібне, щоби дївчина сидїла як писар при столї? фе!“

Она сказала се так комічно, що ми мимоволї розсьміяли ся. Орядин присунув ся близше з своїм крісло̂м до неї і грав ся єї коралями. Она се замітила.

„Що варта таке житє, а то ще для дївчини? То вже мужчина на те, щоби ломив собі голову над книжками; жінка на те, щоби лиш любила. Представте собі лиш, пане Орядин, як учений заявити любов? Як можна з нею взагалї про любов говорити? Чи ви говорили би?“

Він спаленїв і розсьміяв ся вимушеним, голосним сьміхом.

„Бачите?“ кликнула она тріюмфуючи.

„Бачу“, відповів він все ще зі сьміхом, а опісля додав: „Якийсь поет каже десь: „житє то нуждена комедия, повна глупоти і сліз“, а я, Орядин, додаю, що було би ще нужденнїйшою, коли-б не було тої крихітки любови, що сама одна осолоджує і прикрашує житє та надає єму вартости.“

„Чуєте, панно Верковичівно, чуєте, що пан Орядин каже?“ запищала она до мене, а я звер-

спішити ся, коли хоче сповнити всї условя, які поставлено в концесиї.

Стережіть діти! В Радівцях дістала ся 14-місячна дївчинка тамошного купця Вебера на цимбрине керниції і впала в воду. Мати спостерегла скоро нещасте, а старий робітник Кіршнер спустив ся на шнурі в керницю і витягнув дитину вже непритомну. Стараням міского лікаря д-ра Вебера удало ся привернути дитину до житя.

Самоубійство вояка. В ночи на вівторок застрілив ся в виходку касарнї рядовий вояк 41-го полку піхоти в Чернівцях Никитой. Причини самоубійства ще не вислїджено, але кажуть, що они мають щось спільного зі слїдством за социялїстичні аґітациї.

Краєва комісия для ревізиї ґрунтового катастру на Буковинї складає ся, як звістно, з вісьмох членів, на котрих чолї стоїть краєвий президент ґр. Ґоес. Зоміж тих вісьмох членів іменував мінїстер фінансів чотирох, — як ми передвчера доносили — а то: радника двору Шмідмаєра, радника Екля, господаря Якова Ґермана і дідича д-ра Гільвіґа. Буковиньский сойм вибрав свого часу з своеї сторони також чотирох членів, а то: Рудольфа Ферро з Міґучен, Антона Кохановского із Ставчан, Ґустава Маріна з Калинівцїв і бар. Николая Мустацу з Драчинцїв. Кождий з тих вісьмох членів краєвої комісиї для ревізиї ґрунтового катастру має свого заступника. Комісия зачне в пятницю урядувати, тож повинні селяни поспішити з поданями, адресованими до тої комісиї на руки краєвого президента ґр. Леопольда Ґоеса.

Геройска дївчина. Дня 23-го с. м. навістила сильна буря західну Галичину, а особливо села Ґромник і Богоновиції коло Березова. В наслїдок тучі прибула нагле вода в ріцї Бялій і затопила переїзджаючий віз з парою коний. Візник вспів виратувати ся, але конї і віз пірвала вода, відтак затонули і конї, а на задній части воза лишило ся двоє дїтий. То побачила 18-лїтна дївчина Анна Малездрова з Ґромника, що несла вітцеви обід. Не надумуючи ся, поставила двійнята на березї, а сама кинула ся в розбурхану воду і серед найбільших трудів виратувала від нехибної смерти обоє дїтий.

Снїг в липни. В Дечинї над Лабою в Чехиї лютила ся дня 22-го с. м. сильна буря, що наробила величезної шкоди в садах і на поли. Снїг і град вкривав довгий час землю.

Розрухи в Цуріху. В ночи на недїлю закололи два Італїянції в Цуріху одного господаря. Окрім того допустили ся Італїянції ще иньших надужить, так що сейчас утворила ся приватна сторожа з сотнї людий, котрі зачали розбивати склепи Італїянцїв. Полїция не могла собі дати ради і коли арештовала двох Нїмцїв, товпа народу вибила вікна полїциї. Прийшло до великих розрухів; товпа грозить італїяньскому амбасадорови. Богато Італїянцїв втїкає з міста, а полїция дальше арештує, кого може. Кількох полїциянтів тяжко побито, коли полїция в своїй оборонї ранила шаблею одного робітника. Італїяньский амбасадор веде переговори зі швайцарским правительством для привернення супокою.

Складки. На нашу *бурсу* при Народнїм Домі зложив п. Цурканович з Карапчева 10 зр.; селяни з Давиден-Зруба: Григ. Тащук 1 зр. і Ґеорґій Думенко 1 зр., др. Олександер Кулачковский з Відня 1 зр. — разом зложено доси на бурсу **532 зр. 75 кр.** На *друкарню* зложив др. Ол. Кулачковский з Відня 1 зр. — разом **859 зр. 21 кр.** Вив. Добродїям дякуємо! Просимо подумати над тим, як би то найлїпше збирати складки від селян в натуралїях на бурсу. Осїнь недалеко; треба доконче, аби з кождої руской громади наша бурса дістала який подарунок. Хто знає на то добру раду, нехай напише!

Померли. В Станїславові Софія Конкольняк, дочка лїкаря; — в Ряшеві Едвард Строка, професор тамошної семинариї учительской, в 56-ім роцї житя.

Бібліоґрафічні замітки.

Драматичні твори.

(Конець).

Не вдаючись в глибиню побитових драм українського репертуару, не можна помітити, що велика більшість їх хорує на одну й ту саму хворобу: сухі вони, холодні; занадто одноманїтні з боку психольоґії і велика в них недостача драматизму. Не можна таку загальну хворобу української драми вияснити вадою того чи инчого таланту і хисту письменника. Тут повинна бути і є одна загальна причина, властива усїм нашим драматурґам. Вияснити отсю загальну причину вельми важно; вона опріч всего інчого, показала-б нам характер і долю нашої драми. Але така робота вимагає і великого часу і довгої працї і справити її в замітках бібліоґрафічних не можна. Щоб гаразд вияснити сю причину, треба опріч всего инчого, розповісти історию початку і розвитку взагалї драми на Українї. Історія нашої драми вельми цїкава річ: починаєть ся вона ще в XV. віцї і йде шляхом розвою ще і з початку віку XVIII., доки не спинив її повний брак, повнїсенька недостача вольного духу громадськости; робота ассиміляторів і прищеплена їм до Українцїв деморалїзация і страшенна темнота. Говорити про се короткими словами не можна. — Мета нашої замітки инча. Ми хотїли занотовати тільки драматичний твір нашого письменника Грінченка, драму на пять дїй *„Неймовірний“*, надруковану сего року в Чернигові.

„Неймовірним“ д. Грінченко вперше, здаєть ся, вийшов на ниву драматурґії. Може через те і драма його драма тільки по назві, драматизму їй вельми бракує; властиво се комедия і комедия доволї суха і нїчогісенько нового не дає.

Головний мотив драми той, що між супругами повинно пановати спільне довіре, а скоро його нема, так „чоловік та жінка без віри не спілка“. Се істина така стара як сьвіт. Не нове й те, що пащековання, сплетнї, пересуди жіночі часто-густо вносять між супругів страшенну ростич і доводять часом до драми. Щоб отся днедавна социяльно-моральна хвороба зробила зі сцени на публику добрий вплив, треба, щоб образи репрезентантів її були змальовані живо, яскраво, виразно, щоб акция провадила ся жваво, бючи все на одно боляче місце. Таких яскравих образів у драмі Грінченка зовсїм нема; акция йде млаво, часом зовсїм невиразно: дїєві люди говорять часом не те, що повинні-б говорити відповідно всїм своїм умовам і своїм обставинам, а те, чого треба авторови.

Юрко Тирсенко — молодий селянин — людина з природи неймовірна. Він глибоко кохає свою молоду жінку Докію. Ледви встигли вони побрати ся, як через звичайні пащекования Юркови здаєть ся, що жінка його зрадила йому і от яку річ держить він до своєї жінки: „Як я подумаю, що цї губоньки пишні цїловали кого инчого, що цї оченята зоріли кому иньшому, минї тодї сьвіт завалюєть ся, я тодї як божевільний стаю (відразу смикає її за руки). Розумієш ти, зраднице, гадино! я тодї тебе хочу задавити і задавлю. Іди сюди! (притяга її за руки до себе). Тепер ти не втечеш! Цить! Я-ж тебе любив! Я-ж тебе і тепер люблю. І здумати менї страшно без тебе жити; от я і надумав: красче нам вмерати. Я надумав тебе задавити.“

Жінка відказує: „Коли ти не можеш менї віри няти, коли вже не можеш зо мною жити, так як жив, дак справдї задави мене.“ Даремне жінка запевняє Юрка, що вона його любить, що про зраду у неї і думки не було; Юрко віри не йме, і каже, що „треба довідати ся правди у тих, що з їми ти зражувала“ (і вхопивши зі столу ніж додає): „Я довідаюсь або словами або отсїм — ножем.“ З ножем він вибігає з хати і біжить до писаря, на якого думав, що з ним Докія зрадила. Сюди прийшов і Евген, товариш Юрків, на його теж гадав Юрко не добре. Писар признаєть ся, що пустив брехнї. Евген хотів його бити, але він утїк...

нула ся в тій хвилї до вікна, щоби укрити легкий румянець, що виступив менї Бог зна з якої причини на лице. „Чую“, відповіла я.

„І що-ж скажете тепер?

„Скажу тепер так, як казала і перше, що найкрасшим часом в житю є справдї час любови. Зазнавати любови дуже гарно, розуміє ся, кому судило ся!“

„О, любови можна все зазнавати, коли тільки хто хоче!“

„Так ви думаєте? я гадала троха инакше!“

„Ви! ви такі „божі“, що думаєте все инакше, як звичайні люди!“ закинула з легким глумом.

„Любов то поважна річ, хоть би і в жартї“, остерігала Оксана на-пів поважно, на-пів жартом.

„Ну, так“, обізвала ся Румунка, не надумуючись, а по хвилї додала: „Я не можу казати, що не люблю мужчин, коли люблю їх. Не можу говорити, що не люблю товариства, коли люблю его. Не можу казати, що монаше жите то мій ідеал, коли таким не є. Не можу казати, що писане, хоть би і одного листу, ущасливляє мене, коли противно, нудить мене на смерть.“

Всї ми сьміяли ся.

„Ви справдїшна жінка, наскрізь „жінка“!“ замітив з тонкою іронїєю Орядин.

„Се правда!“ відповіла Румунка. „Така правда, як н. пр. те, що гину з нудьги, що тужу за своєю батьківщиною, за своїм товариством і знакомими!“

„Шукайте розривки, робіть знакомства!“ радив Орядин.

„О знакомства!“ закликала она насьмішливо. „Тутешні жінки не мають нїколи часу, і не побачиш їх нїколи, і не діждеш ся їх нїколи!“

„Се правда“ вмішала ся Оксана. „Наші жінки працюють дуже тяжко.“

„Ах, они кухарки!“

„На жаль, і то правда!“ відповіла Оксана. „Але они самі тому винні.“

„Ті, що не хотять вірити в поступ, у то, що їх положене може полїпшити ся, ті винні!“

„Я не знаю, як ви то розумієте, панї Оксано“, закинула живо Румунка, котра не зрозуміла ясно слів молодої жінки, „але я вам кажу, що я думаю. Ваші жінки то як фіялки, але на фіялки не дивить ся жаден мужчина. Про красу і запах їх говорить ся лиш, але ніякий мужчина не любить їх справдї.“

Орядин усьміхнув ся двозначним усьміхом.

„Не сьмійте ся, мій пане!“ кликнула майже люто. „Чи те, що я говорю, може не правда? Може ожените ся ви з фіялкою?“

Він спаленїв і перестав усьміхати ся і спитав: „Звідки я се можу знати?“

„О, се знаєте ви вже тепер дуже добре!“ відповіла она.

„А звідки знаєте ви се?“ спитав знов.

„Такі річи знаємо ми дуже добре! Ми знаємо н. пр. дуже добре, що мужчини приписують нам жінкам прикмети, яких ми зовсїм не маємо в тій самій мірі, що й они. Приписують їх нам тому, щоб оженивши ся з нами, мали з нас вигоду. Чого-ж запевняють нас неустанно, що покора, скромність, податливість, лагідність, мягкість, боязнь — жінцї до лиця, коли переконують нас трохи не що години, що їм подобає ся як раз противне, а то — дух, дотеп, кокетерия, живість, гордість і т. д.!“

Орядин не відзивав ся, хоч не зводив з неї очий.

„Так, так, дивіть ся лиш на мене, (і усьміхнула ся) пане Орядин; ми се знаємо дуже добре, і лиш панна Верковичівна мабуть сего не знає. Але коли прийде до мене, то я еї навчу жити житем жіночим, привчу жити любовю. З своїх книжок не навчить ся того нїколи; з книжками она й не зайде далеко. Мужчини боять ся учених жінок, бо думають, що они не давали-б їм нї їсти нї пити; а глупі фіялки взяли собі то до серця і думають, що здобудуть собі дїйсно щасте, коли стануть кухарками; тай і варять біднї, тай печуть самі так, що поварили вже всю свою красу і ум, свої найкрасші лїта і будучність своїх доньок...“

(Дальше буде).

От в отсїх двох сценках і увесь драматизм драми, котра в усїх останнїх сценах з початку і до кінця йде — зовсїм комедиєю.

Річ відома, що люди, котрі хорують на той недуг, на який нїби то хорував і Юрко, переживають страшенно тяжкі драматичні моменти, все житє їх драма і драма та, помимо їх волї (отут то і голова хороби) визначаєть ся в їх вчинках, в їх рухах, в їх словах, що йдуть зі дна душі. Щоб назвати таке житє драмою, не треба крови... Але-ж Юрко нїчим не визначив консеквентно свого драматизму; увесь він в отій єдиній сценї, що я виписав, і та сцена показуєть ся зовсїм ненатуральною, не викликаною попереднім розвитком недугу. Хоч би Юрко і задавив був Докію, або зарізав був писаря, то й тодї „Неймовірний“ не став би драмою.

О. Л—ий.

НАДІСЛАНЕ.*)

Дуже сумно приходить ся жити нам селянам в Шипинцях. І хоч наш приятель Мандрик є двірником, то таки дїдич Мордко Корн забрав самовільно кусень ґрунту, котрий є громадским майном. В порозуміню з двірником і громадскими радними Василем Шандруком, і Тодором Івасюком загарбав Корн тай ґрунт, але опісля мусїв зі встидом віддати его назад, коли о то упімнув ся радний Стефан Русівчук. Той самий Мордко Корн забрав вдовицям і дїтям по своїх слугах, котрі єму вірно через 20—30 лїт служили, послїдний кавалок ґрунту і пустив їх з жебрацкими торбами в сьвіт за очи. Той же самий дїдич вижичив кільком шипиньским селянам гроші на лише 28%, так що за 95 зр. бере за 11 лїт не більше і не меньше як 313 зр. 50 кр.

Николай Русівчук,
господар в Шипинцях.

*) За сю рубрику редакция не відповідає.

Телєґрами „Буковини“.

З дня 30-го липня 1896 року.

Відень. Президент мінїстрів ґр. Бадені був вчера в Ішлю на авдиенциї у цїсаря, а опісля при двірскім обіді. Сегодня зраня вернув ґр. Бадені до Відня.

Львів. В Підволочисках вибух вчера страшний огонь і знищив більше як 100 господарств.

Будапешт. Новозбудована велика галя торговельна на граници митовій горить. Всї сторожі огневі працюють з найбільшим напруженєм, аби удушити огонь.

Цуріх. Більше як 1500 італїяньских робітників перебули ніч в лїсї, при чім горіли для осторожности огнї і вартувало війско. Сегодня від'їхало богато Італїянцїв в подальші місця або до Італїї; війско обсадило вчера пополудни ріжні місця міста.

Виданя „Буковини“.

Перші Зорі, оповіданє Теодота Галїпа сторін 110, вісїмки, цїна 30 кр., з пересилкою 35 кр.

В день сьвятої волї. Оповіданє О. Я. Кониського, сторін 42, 16-ки, цїна 10 кр., з пересилкою 12 кр.

Для передплатників „Буковини“ обі книжки коштують лише 30 кр. разом з пересилкою.

Конкурс до бурси.

Видїл „Руского Народного Дому“ в Чернівцях розписує сим конкурс на принятє учеників до „Бурси“ товариства з слїдуючим шкільним роком 1896/7.

Приймаючи до „Бурси“ взагалї учеників-Русинів шкіл середних, відзиваємо ся в сїй справі передовсїм до родичів і опікунів тих учеників, що в речинци перед вакациями зложили вступний іспит до І. кляси новооснованої ц. к. низшої ґімназиї в Чернівцях (при улици шкільній), як також і до тих родичів, що ще по вакациях наміряють записати свої дїти до сеї ґімназиї.

Бурса „Народного Дому“ дасть своїм вихованцям: вигідне помешкане (в комнатах товариства, ул. Петровича 2); харч, опал, сьвітло, услугу і пранє 3); достарчить їм—о скілько на то призволять фонди — книжок і приборів шкільних; 4) постарає ся о відповідний їх надзір, в потребі і о лїкарску опіку та о полекшу шкільної науки через совістних інструкторів; взагалї займе ся як найстараннїйше цїлим їх вихованєм.

Місячна оплата за одного ученика виносить 15 зр., однак бідних учеників буде приймати ся і за зниженою оплату, а по змозї навіть цїлком безплатно; належитість можна після умови сплачувати також натуралїями і віктуалами.

В поданю, заосмотренім метрикою, сьвідоцтвом шкільним і евентуально сьвідоцтвом убожества (коли подає ся о знижене оплати) треба виразно заявити, за яку оплату бажають собі родичі принятя своїх дїтий до бурси; ученики, що вже перед вакациями зложили вступний іспит до І. кл. ґімназияльної, не потребують залучувати метрики і сьвідоцтва шкільного. Приняті до бурси ученики мають виказати ся при вступі, що посїдають 4 пари біля, 2 рушники, 2 простирала, подушку, ковдру або коцик і відповідну одежу. Подане належить вносити найдальше до 15-го н. ст. серпня с. р. до заряду Бурси „Руского Народного Дому“ в Чернівцях, ул. Петровичи 2.

Від Видїлу „Руского Народного Дому“,
Чернівцї, дня 23-го липня 1896.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях.
За редакцию відповідає **Осип Маковей.**
З друкарнї „Руской Ради“ в Чернівцях під зарядом Осипа Бучканича.